अपभ्रंश् 1 A. To fall away or off. –*Caus.* To dismiss, discharge; अपभ्रंशितोऽधिकारात् चाणक्यहतकः Mu. 4.

अपभ्रंशः 1 Falling down or away, a fall; अत्यारूढिर्भवति महतामप्यपभ्रंशनिष्ठा Ś. 4 v. l. ending in a (precipitate) fall. –2 A corrupted word, corruption; घर is an अपभ्रंश or corruption of गृह; (hence) an incorrect word whether formed against the rules of grammar or used in a sense not strictly Sanskrit; see अपशब्द. –3 A corrupt language, one of the lowest forms of the Prākṛita dialect used by cow-herds &c. (in kāvyas); (in Śāstras) any language other than Sanskrit; आभीरादिगिरः काव्येष्वपभ्रंश इति स्मृताः। शास्त्रेषु संस्कृतादन्यदपभ्रंशतयोदितम्॥ Kāv. 1.

अपभ्रष्ट *p. p.* Fallen away, corrupted (as a dialect).

अपम *a.* [अपकृष्टं मीयते, मा बाहु °क] Ved. The most distant or remote, the last, lowest in caste, most degraded (जात्यातिनिकृष्ट) युवं भगोऽनाशोश्चिदवितारापमस्य चित्। Rv. 10. 39. 3. –**मः** (In astr.) Declination. (कलन, क्रान्ति, गति) the ecliptic (क्रान्तिवृत्त); परिसरतां गगनसदां चलनं किंचिद् भवेदपमः Sid. Śir. –**Comp.** –**ज्या** the line of the ecliptic; see क्रान्तिज्या. –**मण्डलम्** –**वृत्तम्** the ecliptic.

अपमर्दः What is swept away, dust, dirt; हयहस्तिकरीषाभ्यामपमर्दः कृतो महान् Rām.

अपमर्शः Touching, grazing.

अपमन् *Caus.* To disrespect, dishonour, despise.

अपमन्यु *a.* Free from grief; लोकास्त्वासन् यथापूर्वं दृष्टास्तेनापमन्युना Mb. 7. 54. 14.

अपमानः Disrespect, dishonour, disgrace; despising, slighting; contempt; लभते बुद्ध्यवज्ञानमपमानं च पुष्कलम् Pt. 1. 63; समुद्रेण मम भृत्यस्याण्डान्यपहृत्य मेऽपमानस्थानं कृतम् Pt. 1.

अपमानिन् *a.* Dishonouring, disrespecting, slighting.

अपमार्गः 1 A by-path, side-way; a bad way. –2 Shampooing, rubbing &c. of the body (अङ्गपरिमार्जनम्) अमृतदवैर्विदधदब्जदृशामपमार्गमोषधिपतिः स्म करैः Śi. 9. 36.

अपमित्य Ved. To be thrown away. –**त्यम्**, –**त्यकम्** Debt. Av. 6. 117. 1.

अपमुख *a.* 1 Having the face averted. –2 Ill-favoured, ill-looking. –**खम्** *ind.* Without the face.

अपमूर्धन् *a.* Headless; °कलेवरम् Ak.

अपमृज् 2 P., 10 P. To wipe off, efface, blot or wipe out, remove.

अपमार्जनम् 1 Wiping away, cleansing, purifying. –2 Shaving, paring. –3 Chips.

अपमृत्युः [अपकृष्टो दुष्टहेतुजन्यत्वेन मृत्युः] 1 Sudden or untimely death, accidental or unnatural death; भर्तृसक्तोऽपमृत्युस्तस्य संचरति Pt. 4. –2 Any great danger, illness &c. from which a person, hopelessly given up for lost, recovers, quite contrary to expectation.

अपमृषित *a.* 1 Unintelligible, obscure as a वाक्य or speech. –2 Unbearable, borne or liked (असोढ, अतितिक्षित); विहितं मयाद्य सदसीदमपमृषितमच्युतार्चनम्। यस्य &c. Śi. 15. 46. (For the formation of the word see Malli.)

अपयशस् *n.* (–**शः**) Infamy, disgrace, ill-repute; अपयशो यद्यस्ति किं मृत्युना Bh. 2. 55.

अपया 2 P. To depart, go away, retire, withdraw, fall off or away, disappear; अपयातमेव हि विमानमण्डलैः U. 6. 4; शोको दिनेषु गच्छत्सु वर्धतामपयाति किम् H. 4. 82.

अपयानम् 1 Going away, departure, retreat, flight, escape. भग्नापयानेष्वनभिज्ञदोषः Pañch. 3. 3. –2 Disregard (उपेक्षा); न वै शक्यं विहितस्यापयानम् Mb. 1. 198. 1.

अपयानकम् A war manoeuvre of retreat; आकुञ्चनं तथा यानं प्रयाणमपयानकम् Śukra 4. 1100.

अपर *a.* (treated as a pronoun in some senses) 1 Having nothing higher or superior, unrivalled, matchless; without rival or second (नास्ति परो यस्मात्); स्त्रीरत्नसृष्टिरपरा प्रतिभाति सा मे Ś. 2. 10; cf. अनुत्तम, अनुत्तर. –2 [न पृणाति संतोषयति पृ अच्] (*a*) Another, other (used as adj. or subst.). वासांसि जीर्णानि यथा विहाय नवानि गृह्णाति नरोऽपराणि Bg. 2. 22. (*b*) More, additional; कृतदारोऽपरान् दारान् Ms. 11. 5. (*c*) Second, another Pt. 4. 37; खं केशवोऽपर इवाक्रमितुं प्रवृत्तः Mk. 5. 2 like another (rival) Keśava. (*d*) Different; other; अन्ये कृतयुगे धर्मास्त्रेतायां द्वापरेऽपरे Ms. 1. 85; Ks. 26. 235; Pt. 4. 6 (with gen.). (*e*) Ordinary, of the middle sort (मध्यम); परितोऽप्यपरः सुसंवृतिः Śi. 16. 23. –3 Belonging to another, not one's own (opp. स्व); यदि स्वाश्चापराश्चैव विन्देरन् योषितो द्विजाः Ms. 9. 85 of another caste. –4 Hinder, posterior, latter, later, (in time space) (opp. पूर्व); the last; पूर्वां सन्ध्यां जपंस्तिष्ठेत्स्वकाले चापरां चिरम् Ms. 4. 93; रात्रेरपरः कालः Nir.; oft. used as first member of a genitive Tatpuruṣa comp. meaning 'the hind part,' 'latter part or half'; °पक्षः the latter half of a month; °हेमन्तः latter half of a winter; °कायः hind part of the body &c.; °वर्षा, °शरद् latter part of the rains, autumn &c. –5 Following, the next. –6 Western; पयसि प्रपित्सुरपराम्बुनिधेः Śi. 9. 1. पूर्वापरौ तोयनिधी वगाह्य Ku. 1. 1; Mu. 4. 21 –7 Inferior, lower (निकृष्टः); अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् Bg. 7. 5. –8 (In Nyāya) Non-extensive, not covering too much, one of the two kinds of सामान्य, see Bhāṣā P. 8. (परं = अधिकवृत्ति higher अपरम् = न्यूनवृत्ति lower or अधिकदेशवृत्तित्वं परं, अल्पदेशवृत्तित्वं अपरम् Muktā.) –9 Distant; opposite. When अपर is used in the singular as a correlative to एक the one, former, it means the other, the latter; एको ययौ चैत्ररथप्रदेशान् सौराज्यरम्यानपरो विदर्भान् R. 5. 60; when used in pl. it means 'others', 'and others', and the words generally used as its correlatives are एके, केचित्–काश्चित् &c., अपरे, अन्ये; केचिद् रक्तपटीकृताश्च जटिलाः कापालिकाश्चापरे Pt. 4. 34; एके समूहुर्बलरेणुसंहतिं शिरोभिराज्ञामपरे महीभृतः Śi. 12. 45 some-others; शाखिनः केचिदध्यष्ठुर्न्यमाङ्क्षुरपरेऽम्बुधौ। अन्ये